

Alcoholgebruik door Nederlandse jongeren

Laatst gewijzigd: 08-06-2011 / Bestelnummer: U.2011.03

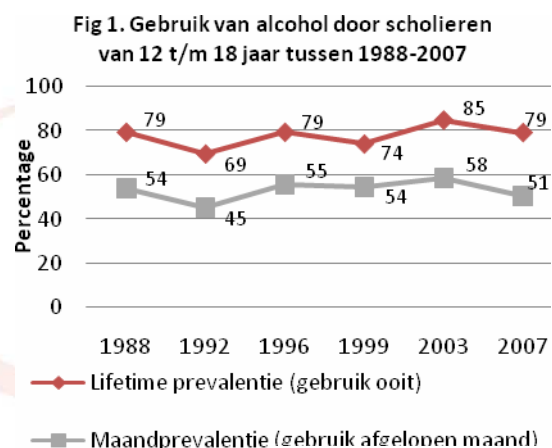
Dit factsheet gaat over het alcoholgebruik van Nederlandse jongeren (12 t/m 18 jaar). In deze leeftijdsfase ontwikkelen de hersenen zich nog volop en kan er door overmatig gebruik van alcohol blijvende schade optreden. Voor jongeren tot 18 jaar gelden daarom wettelijke regels voor de verkrijgbaarheid van alcohol. Ook van jongeren van 18 t/m 25 jaar ontwikkelen de hersenen zich nog en zijn er schadelijke effecten door alcoholgebruik. Van deze groep jongeren zijn alleen data over het extreme drinkgedrag beschikbaar en in dit factsheet opgenomen.

Conclusies:

1. Van de VO scholieren drinkt 79% wel eens alcohol
2. Jongeren drinken gemiddeld 7 glazen per week
3. Binge drinken komt voor onder bijna 70% van de 15-jarige drinkende jongeren
4. Een derde van de jongeren begint tussen 11 en 13 jaar met alcohol
5. Meisjes drinken vooral mixdrankjes en jongens bier
6. Nederlandse jongeren drinken relatief vaak alcohol ten opzichte van hun Europese leeftijdsgenoten
7. In 2010 zijn 684 jongeren opgenomen met een alcoholvergiftiging, in 2007 waren dat er 297

1. Van de VO scholieren drinkt 79% wel eens alcohol

In het voortgezet onderwijs (VO) blijkt alcohol door een grote groep te worden gebruikt; 79% van de leerlingen heeft wel eens alcohol gedronken. Ruim tweederde (66%) van de scholieren tot en met 16 jaar heeft ooit alcohol gedronken. Voor de gehele Nederlandse bevolking is dit percentage 78% (Monshouwer et al., 2008).

Bron: Peilstation, 2008

Figuur 1 laat zien dat het aantal jongeren van 12 t/m 18 jaar dat ooit alcohol heeft gedronken de afgelopen 19 jaar schommelt rond de 79%. De laatste 4 jaar is het aantal jongeren dat ooit alcohol heeft gedronken gedaald. Echter als we kijken naar de trend van de afgelopen 19 jaar is er in deze periode geen daadwerkelijke daling van het gebruik te zien.

Ook het aantal jongeren dat de afgelopen maand alcohol heeft gedronken is de laatste 19 jaar niet significant veranderd. Het schommelt rond de 53%. In 2007 was het aantal recente drinkers in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar 51% (Trimbos, 2010).

Eén leeftijdsgroep drinkt de laatste zes jaar minder:

het aantal drinkers (ooit en recent) in de groep scholieren van 12 tot en met 14 jaar is gedaald met circa 20%. Onder de 12-jarigen daalt het aantal jongeren dat ooit gebruikt heeft tussen 2003 en 2009 sterk met 30% (HBSC, 2010). In 2009 heeft 41% van de 12-jarigen ooit alcohol gedronken, in 2003 was dat 71%. In 2009 heeft 10% van de 12-jarigen recent alcohol gedronken; in 2003 was dat 31%. Van de 14-jarigen heeft 39% in 2009 recent alcohol gedronken. In 2003 was dat 63%. Dat is een significante afname van 24% (HBSC, 2010).

Fig 2. % jongens dat ooit alcohol heeft gedronken tussen 1988 - 2007

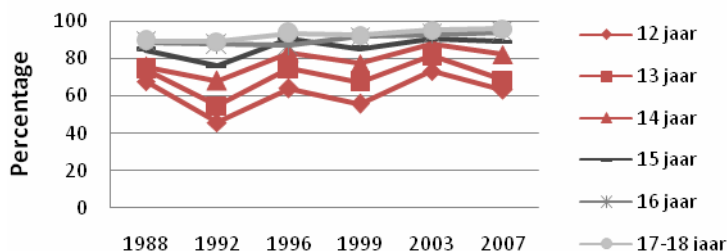
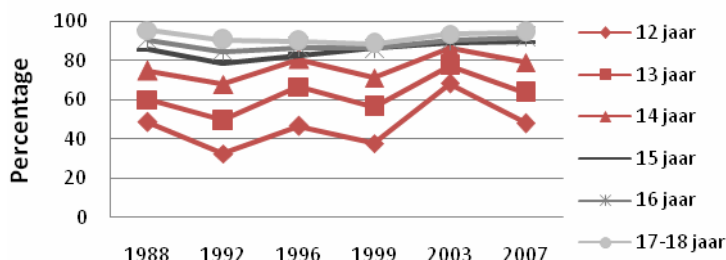

Fig 3. % meisjes dat ooit alcohol heeft gedronken tussen 1988 - 2007

Bron: Peilstation, 2008

Meer jongens dan meisjes hebben wel eens alcohol gedronken. Figuur 2 en 3 laten het percentage jongens en meisjes per leeftijdsgroep zien dat ooit alcohol heeft gedronken. In 2007 heeft 63% van de 12-jarige jongens en 48% van de 12-jarige meisjes wel eens alcohol gedronken. Van de 16-jarigen heeft 94% van de jongens en 92% van de meisjes wel eens gedronken.

Doordeweeks drinken jongeren in het VO aanzienlijk minder dan in het weekend: 94% van alle jongeren drinkt doordeweeks niet en als je kijkt naar de jongeren die recent hebben gedronken (51%) dan drinkt 86% doordeweeks niet. **In het weekend** drinkt 87% van de recente drinkers alcohol, waarvan 38% 1 tot 4 glazen, 24% 5 tot 10 glazen en 25% meer dan 11 glazen (Monshouwer et al., 2008).

2. Jongeren drinken gemiddeld 7 glazen per week

Om het gemiddeld aantal glazen dat jongeren drinken kijken we alleen naar de jongeren die de afgelopen maand hebben gedronken (de zogenaamde 'recente drinkers'). Dit betreft 51% van alle jongeren in het VO. Per week drinken deze jongeren gemiddeld 7,1 glazen alcohol. Jongens drinken meer dan meisjes: 8,9 glazen per week tegen 5,1 glazen. Jongeren drinken meer naar mate ze ouder zijn, oplopend van 1,8 glazen per week voor 12-13 jarigen, 5,2 glazen voor 14-15 jarigen en 10,5 glazen voor 16-17 jarigen (Monshouwer et al., 2008).

3. Binge drinken komt voor onder bijna 70% van de 15-jarige drinkende jongeren

Onder binge drinken verstaan we het drinken van vijf of meer glazen per gelegenheid. Binge drinken is een vorm van overmatig en schadelijk alcoholgebruik. 67% van de jongeren die de afgelopen maand hebben gedronken, drinkt wel eens meer dan 5 glazen op een avond (zie figuur 4).

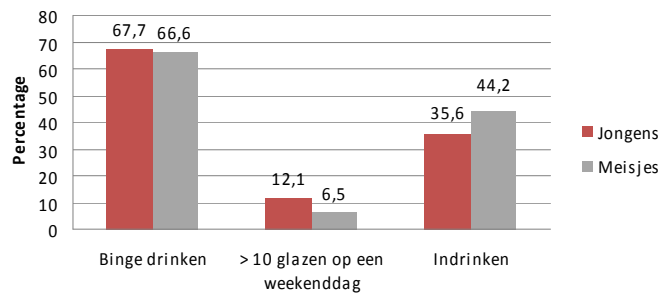
Als we kijken naar de recente drinkers:

Van de **12-jarigen** heeft 10% in 2009 recent alcohol gedronken. Van die 10% drinkt 47% maandelijks vijf of meer glazen per gelegenheid. Van de **14-jarigen** heeft 39% in 2009 recent alcohol gedronken. Van die 39% drinkt 60% maandelijks vijf of meer glazen per gelegenheid.

Van de **16-jarigen** heeft 71% in 2009 recent alcohol gedronken. Van die 71% drinkt 76% maandelijks vijf of meer glazen per gelegenheid.

Het binge drinken neemt een vlucht vanaf 15 jaar. Met 15 jaar drinkt een kwart (27%) van de jongeren die recent hebben gedronken *wekelijks* 5 tot 10 glazen en nog eens een kwart (26%) drinkt 10 of meer glazen per week (Monshouwer et al., 2008).

Fig. 4 Alcoholgebruik onder scholieren van het VO in 2009 (N = 2.050)

Bron: HBSC, 2010

Nóg extremere vormen van alcoholinname zijn ook gemeten. Een kwart van de 16-jarige jongens die recent hebben gedronken, drinkt gemiddeld 21 glazen of meer per week. Twaalf procent van de jongens en 7% van de meisjes die recent hebben gedronken, vermeldt dat ze meer dan tien glazen op een weekenddag drinken (figuur 4). Deze mate van alcoholgebruik kan worden opgevat als zeer schadelijk (HBSC, 2010).

Trends in binge drinken

Onder de scholieren die drinken blijft het percentage binge drinkers in alle leeftijdsgroepen stabiel (67%). Het aantal binge drinkers onder de jongste scholieren (12-14 jr, ook niet-drinkers meegerekend) van het voortgezet onderwijs is tussen 2003 en 2005 licht toegenomen (28% in 2003) en weer afgenomen tussen 2005 en 2007 (19% in 2007). Deze daling deed zich alleen voor in de jongere leeftijdsgroepen van 12-14 jaar; onder 15-18 jarige scholieren bleef het binge drinken stabiel (56% in 2003 en 57% in 2007). Onder alle 12-14 jarigen (drinkers en niet-drinkers) zijn de aantallen gedaald naar 8 resp 29% van de jongeren van die leeftijd (Monshouwer et al., 2008). Ondanks de daling binge drinkers onder de jongsten lijkt het erop dat het dominante beeld dat als jongeren drinken, ze ook veel drinken onverminderd overeind blijft (HBSC, 2010).

In de leeftijdsgroep van 18 tot 24 jaar wordt meer gedronken dan in enige andere leeftijdsgroep: in 2008 kwam zwaar drinken voor bij 24% van de 18 tot 24 jarigen. Daarbij ging het om 37% van de mannen en 12% van de vrouwen. Zij drinken minstens één keer per week zes glazen alcohol of meer op een dag (CBS, 2011).

Onder **indrinken** wordt het fenomeen verstaan waarbij jongeren vóór het uitgaan thuis of op straat alcohol drinken om alvast een beetje aangeschoten te worden. Vier op de tien (40%) jongeren die recent hebben gedronken doen dit (zie figuur 4).

4. Een derde van de jongeren begint tussen 11 en 13 jaar met alcohol

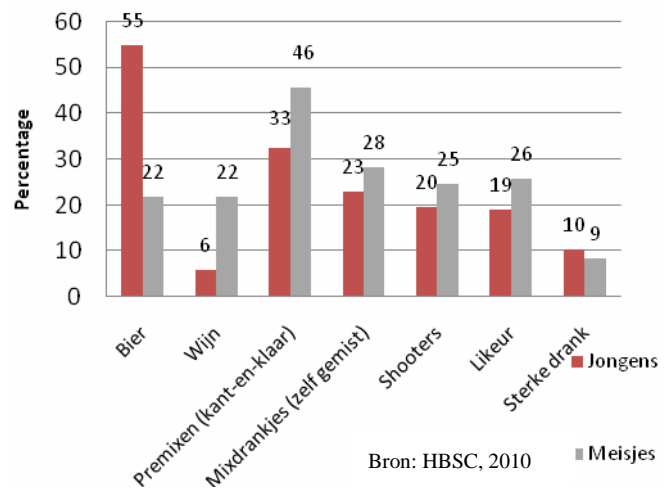
De startleeftijd is de leeftijd waarop iemand voor het eerst alcohol heeft gebruikt. Jongeren beginnen op jonge leeftijd met het drinken van alcohol. Gebleken is dat hoe eerder een kind met alcohol in aanraking komt hoe groter de kans is dat het op latere leeftijd verslaafd raakt of een probleemdrinker wordt (Boelema et al., 2009). Gemiddeld genomen is de startleeftijd voor jongens 12,5 jaar en voor meisjes 12,8 jaar (Vet et al., 2007). In groep 7 en 8 van het basisonderwijs heeft tegenwoordig ruim een derde van de leerlingen (36%) al eens alcohol gedronken (HBSC, 2010).

De volwassenen van nu begonnen vroeger veel later met drinken dan 'de jeugd van tegenwoordig'. Onder de recente gebruikers van alcohol van 15 tot en met 24 jaar lag de startleeftijd op gemiddeld 14,6 jaar. In de leeftijdsgroep van 15 tot en met 64 jaar lag de startleeftijd op gemiddeld 16,5 jaar (Nationale Drug Monitor, 2009).

5. Meisjes drinken vooral mixdrankjes en jongens vooral bier

Figuur 5 laat zien welke de alcoholhoudende drankjes jongeren drinken. Het gaat om scholieren van 12 t/m 18 jaar. Meisjes drinken vooral premixen, zelf gemaakte mixdrankjes, shooters en likeur. Jongens drinken vooral bier en premixen.

Fig 5. Percentage VO scholieren dat een bepaalde soort drank heeft gedronken in de afgelopen maand

6. Nederlandse jongeren drinken relatief vaak alcohol ten opzichte van hun Europese leeftijdsgenoten

Uit de Europese ESPAD studie (*the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, 2007*) blijkt dat Nederlandse jongeren relatief vaak drinken vergeleken met andere Europese jongeren. Ze staan op plek twee, na koploper Oostenrijk. Dit houdt in dat 24% van de Nederlandse jongeren meer dan 10 keer alcohol heeft gedronken in de afgelopen maand. Gemiddeld voor Europese jongeren is dat 10%. Deze studie is uitgevoerd onder 15- en 16-jarige jongeren die recent hebben gedronken. Nederlandse jongeren van 15 en 16 jaar komen op plek 10 van de 36 wanneer gevraagd werd of ze de afgelopen maand alcohol hebben gedronken (69%). De laatste keer dronken ze gemiddeld 4 glazen bier. Ook hiermee komen Nederlandse jongeren op plek 10 in Europa (ESPAD, 2007).

Ook uit de HBSC-studie blijkt dat Nederlandse jongeren van 15 en 16 jaar frequent en veel drinken (HBSC, 2010).

7. In 2010 zijn 684 jongeren opgenomen met een alcoholvergiftiging, in 2007 waren dat er 297

Soms leidt overmatig alcoholgebruik tot een acute gezondheidsbedreiging, zoals bij een alcoholvergiftiging. In de periode 2004-2008 werden jaarlijks gemiddeld 1.800 jongeren in de leeftijd van 10 t/m 24 jaar **behandeld** op een Spoedeisende Hulpafdeling van een ziekenhuis in verband met een alcoholvergiftiging (Valkenberg & Nijman, 2011). In 2009 was dit aantal gestegen naar

2.100 (Valkenberg & Nijman, 2011). Het aantal geregistreerde jongeren dat met een alcoholvergiftiging in een ziekenhuis is **opgenomen** is in de afgelopen jaren oplopen van 297 in 2007 tot 500 in 2009. Ook in 2010 heeft deze stijgende trend zich doorgezet: in dit jaar werden 684 jonge comazuipers opgenomen in het ziekenhuis. De gemiddelde leeftijd is 15 jaar (Dalen, W. van, et al., 2011).

Bronnen:

- Boelema, S. , ter Bogt, T., van den Eijnden, R. Verdurmen, J., Fysieke, functionele en gedragsmatige effecten van alcohol op de ontwikkeling van 16-18 jarigen, Trimbos, Universiteit Utrecht, 2009.
- CBS Statline – Gezondheid en leefstijl 2009, www.cbs.nl, 2011.
- Currie C, Gabhainn SN, Godeau E, Roberts C, Smith R, Currie D (red.).Inequalities in young people's health. HBSC International report from the 2005/2006 survey. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2008.
- Dalen, W. van, *et al.*, Alcoholintoxicaties bij jongeren in Nederland, STAP, Universiteit Twente, Reinier de Graaf Groep, NSCK, 2011.
- Dijk D van, Knibbe RA.De incidentie, remissie en chroniciteit van probleemdrinken in de algemene Nederlandse bevolking. Maastricht: Universiteit Maastricht, 2006.
- Dijk D van, Knibbe RA.De prevalentie van probleemdrinken in Nederland. Een bevolkingsonderzoek. Maastricht: Universiteit Maastricht, 2005.
- Dorsselaer S van, Zeijl E, Eeckhout S van den, Bogt T ter, Vollebergh W. HBSC 2005 en 2008. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Utrecht: Trimbos-instituut, 2007, 2009.
- Dorsselaer S van, et al., HBSC 2009. Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland. Utrecht, Trimbos-instituut, 2010.
- Effecten van alcoholgebruik, op de ontwikkeling van 16-18 jarigen, Trimbos-instituut, Utrecht, Universiteit Utrecht, Utrecht, 2009.
- ESPAD 2003 en 2007, ESPAD, Stockholm, www.espad.org, 2009.
- Hibell B, Andersson B, Bjarnason T, Ahlström S, Balakireva O, Kokkevi A, et al.The ESPAD Report 2003; Alcohol and Other Drug use Among Students in 35

European Countries. Stockholm: CAN/Pompidou Group of the Council of Europe, 2004.

- Laar MW van, Cruts AAN, Verdurmen JEE, Ooyen-Houben MMJ van, Meijer RF (red.). Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2007. Utrecht: Trimbos-instituut, 2008.
- Laar MW van, Cruts AAN, Ooyen-Houben MMJ van, Meijer RF, Brunt, T., Nationale Drug Monitor. Jaarbericht 2009. Utrecht: Trimbos-instituut, 2010.
- Monshouwer K, Verdurmen J, Dorsselaer S van, Smit E, Gorter A, Vollebergh W. Jeugd en riskant gedrag 2007. Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren. Roken, drinken, drugsgebruik en gokken onder scholieren vanaf tien jaar. Utrecht: Trimbos-instituut, 2008.
- RIVM, <http://www.zorgatlas.nl/beinvloedende-factoren/leefstijl/alcoholgebruik/overmatig-e-en-zware-drinkers-2005-2008/#breadcrumb>, 2011.
- Valkenberg, H. Nijman, S. Alcoholvergiftigingen en ongevallen met alcohol bij jongeren van 10 tot en met 24 jaar, Stichting Consument en Veiligheid, juni 2011.
- Vet, R., Van den Eijnden, R., Het gebruik van alcohol door jongeren en de rol van ouders: resultaten van twee metingen. Rotterdam: IVO-onderzoek (NIGZ), 2007.